

HR 16 december 2005, C04/276 HR, JA 2006 nr. 21 (Organice)

eerder gepubliceerd in Jurisprudentie Aansprakelijkheid 2006/2, nr. 21, p. 197-199

[197] Het komt niet vaak voor dat de Hoge Raad zich over artikel 6:108 BW hoeft uit te spreken.¹ Eigenlijk is dat opmerkelijk, want het gaat hier om een zodanig open geformuleerd wetsartikel dat er al snel discussie kan ontstaan over de toepassing ervan. Zo ook in dit geval: de nabestaande komt met een berekening die sterk afwijkt van de berekening die de aansprakelijke produceert, in rechte wordt ruim € 363.000 gevorderd, de rechtbank wijst € 193.000 toe, en het Hof² komt niet verder dan € 10.000 aan begrafenis kosten en een jaarlijks bedrag aan de weggevallen waarde van huishoudelijke hulp ad € 1800. De Hoge Raad casseert en het verwijzingshof mag bijna acht jaar na het dodelijke ongeval de schadeberekening nogmaals ter hand nemen. Dát is de prijs die burgers betalen voor een open en abstract vormgegeven flexibel schadevergoedingsrecht. En dan heb ik het nog niet eens over de ruim € 16.000 aan [198] buitengerechtelijke calculatie- en rechtsbijstandskosten die in deze zaak gevorderd zijn. Zo bezien is elke richtinggevende uitspraak van de Hoge Raad over artikel 6:108 BW toe te juichen, want hoe duidelijker de berekeningswijze is, des te minder calculatie-, correspondentie- en (her)onderhandelingskosten gemaakt hoeven te worden. Veel reductie levert dit arrest overigens nog niet op. In essentie geeft het arrest enige duidelijkheid, maar roept het tegelijk ook vragen op.

Allereerst is er r.ov. 3.3.1, waaruit volgt dat de zinsnede “en zij redelijkerwijze niet voldoende in hun levensonderhoud kunnen voorzien” in artikel 6:108 sub c BW geen zelfstandige betekenis heeft; het komt aan op de behoefte van de achterblijvende partner net zoals dat bij gehuwden het geval is. Dat de achterblijvende partner meer verdiende dan de overledene is evenmin prohibitief: het komt aan op de vraag of de behoefte aan levensonderhoud door het overlijden is *toegenomen*. Dit betekent dat voor personen die samenwoonden en de inkomens metterdaad bij elkaar hadden gevoegd om zo een hogere levensstandaard te realiseren, niet een hogere drempel geldt dan voor gehuwden. Ook die kunnen een bestedingspatroon ontwikkelen dat onder artikel 6:108 sub a BW als basis mag dienen voor de berekening van de behoefte na overlijden. Ongehuwd samenwonenden worden wat dat betreft op één lijn gesteld met gehuwden en geregistreerde partners.³

Opmerking verdient dat deze benaderingswijze veel meer lijkt te refereren aan het beginsel van volledige schadevergoeding dan aan het beginsel van compensatie naar rato van de behoefte. Uit eerdere rechtspraak van de Hoge Raad volgde immers dat de gehele financiële positie van de nabestaande in aanmerking moet worden genomen

---

¹ Recente rechtspraak betrof met name de vraag of en in hoeverre ‘voordelen’ die de nabestaande door het overlijden toekomen – met name uitkeringen uit levensverzekeringen – van invloed zijn op de omvang van het gedeelde levensonderhoud. Zie losbl. Schadevergoeding, art. 108 (Bolt), aant. 39 e.v.

² Het arrest is gepubliceerd: Hof 's-Hertogenbosch 15 juni 2004, NJ 2004, 693.

³ In de literatuur werd nog wel aangenomen dat de aanspraak afhankelijk was van het gegeven “dat hij redelijkerwijs niet zelf voldoende in zijn levensonderhoud kan voorzien, dat wil zeggen op andere wijze dan door honorering van zijn schadeaanspraak.”; zie H. A. Bouman en G. M. Tilanus-van Wassenaer, *Schadevergoeding: personenschade (Mon. Nieuw BW B37)*, Deventer: Kluwer 1998, p. nr. 23. Dit lijkt mij nu niet meer houdbaar.

(recentelijk bijv. HR 4 februari 2000, NJ 2000, 600, TVP 2000/1, p. 26 Kwidama/Raphael-Richardson), terwijl in het onderhavige arrest meer de nadruk ligt op het compenseren van hetgeen weggevallen is, te weten het tweede inkomen. In dat opzicht lijkt het onderhavige arrest dus meer in de lijn te liggen van HR 5 juni 1981, NJ 1982, 221 (Tijsterman/Hony).

In de tweede plaats geeft de Hoge Raad in r.ov. 3.3.2 duidelijk aan dat de nabestaande recht heeft op vergoeding wegens het wegvallen van de huishoudelijke hulp die de overledene inbracht. Voor de vraag of de nabestaande in dit opzicht schade lijdt is niet beslissend of deze daadwerkelijk kosten maakt voor het uitvoeren van de huishoudelijke taken, aldus de Hoge Raad. Helaas is dat laatste minder duidelijk: betekent dit dat de nabestaande altijd recht heeft op de abstract berekende waarde van de inbreng aan huishoudelijke werkzaamheden van de overledene? Of hangt het er bijvoorbeeld nog van af of deze taken door gezinsleden overgenomen zijn danwel een nieuwe partner deze taken inmiddels uitvoert? Het arrest is niet klip en klaar hierover, dus ik houd het er voor dat toch veel van de concrete casus zal afhangen voor de beoordeling van de gevorderde vergoeding. In het onderhavige geval had de nabestaande het nodige gesteld over de verdeling van de huishoudelijke werkzaamheden voor het ongeval; de rechter zal bij die concrete feiten – indien aannemelijk gemaakt – moeten aanhaken voor wat betreft de berekening.

In de derde plaats is er de overweging over de kosten van de grafsteen. Lid 2 van artikel 6:108 zegt duidelijk dat die kosten vergoed moeten worden “voor zover zij in overeenstemming zijn met de omstandigheden van de overledene.” Daarmee is beoogd een rem te zetten op funeraire uitspattingen, maar daarvan was hier geen sprake. Het geschil ging in essentie om de vraag of het hof terecht de gemiddelde kosten van een grafsteen (door het Hof vastgesteld op afgerond € 2.000) had toegewezen, ook nu zowel nabestaande als overledene niet ‘gemiddeld’ waren: hun inkomen was bovengemiddeld en bovendien waren de omstandigheden waaronder de dood was ingetreden (op jonge leeftijd etcetera) ook niet ‘gemiddeld’. De Hoge Raad oordeelt dat hier beslissend zijn “de omstandigheden waarin [de overledene] geleefd heeft” en dat daaraan niet afdoet dat haar inkomsten [199] bovengemiddeld waren. Het Hof hoefde de jonge leeftijd van het slachtoffer niet uitdrukkelijk in zijn afweging te betrekken. Helemaal duidelijk is deze redenering niet. Immers, als men moet kijken naar de omstandigheden waarin de overledene geleefd heeft, kijkt men toch vaak ook naar de inkomsten en de leeftijd? In het gegeven geval was de discussie wellicht minder relevant, omdat kennelijk € 2500 was gevorderd en € 2000 werd toegewezen. Maar wat nu als de nabestaande een rekening ad € 5000 presenteert van een op maat gemaakt kunstobject dat op het graf is geplaatst? Dat is niet gemiddeld. Hoe bepalen we dan of dat in overeenstemming is met ‘de omstandigheden waarin de overledene geleefd heeft’? Moet vaststaan dat de overledene een kunstliefhebber was, of volstaat een bovengemiddeld inkomen?⁴

Ik zie hier een kiem voor onverkwikkelijke discussie. Beter zou het naar mijn mening zijn om het bedrag aan kosten van lijkbezorging te normeren op een *percentage* van de *gemiddelde kosten*. Waarom een percentage? Dat hangt samen met mijn opvatting dat het opmerkelijk is dat artikel 6:108 lid 2 BW de kosten van lijkbezorging in beginsel volledig voor rekening van de aansprakelijke laten komen zonder verdiscontering van het gegeven

---

⁴ Vgl. over toepassing van art. 6:108 BW op dit punt B. v. Eijk, 'Vergoeding van de kosten van lijkbezorging', TVP 2001, p. 101 e.v.

dat – cru gezegd – die kosten op enig moment ook gemaakt zouden moeten worden als er geen onrechtmatige daad was gepleegd.⁵ Anderzijds moet ik er niet aan denken dat rechters ook met dát gegeven nog gaan jongleren;⁶ ik zou liever opteren voor een vaste verdisconteringstabel of iets dergelijks waarbij bijvoorbeeld voor de lijkbezorging van een 20-jarig slachtoffer 150% van de *gemiddelde* kosten worden vergoed en bij een 80-jarig slachtoffer 50%. Het voordeel zou zijn dat enerzijds geen discussie over de redelijkheid of gebruikelijkheid van bepaalde uitgaven in concreto mogelijk is en dat anderzijds door het percentage in gevallen van jong overlijden boven 100% te plaatsen rekening gehouden wordt met de mogelijk grotere behoefte van de nabestaanden aan minder gebruikelijke en dus bovengemiddeld kostbare uitgaven. Ik geef toe: de praktijk is momenteel heel anders.

W.H. van Boom

---

⁵ Vgl. daarover H. A. Bouman en G. M. Tilanus-van Wassenaer, *Schadevergoeding: personenschade (Mon. Nieuw BW B37)*, Deventer: Kluwer 1998, p. nr. 21 en J. M. Barendrecht en H. M. Storm (red.), *Berekening van schadevergoeding*, Zwolle: Tjeenk Willink 1995, p. 222.

⁶ Ik sluit niet uit dat zij dat nu ook al kunnen binnen de wettekst van art. 6:108 BW, zodat zij bij een 80-jarige die doodgereden wordt, minder toekennen voor begrafenis kosten dan bij een 20-jarige (de vergoeding is immers onderhevig aan de modererende werking van “voor zover zij in overeenstemming zijn met de omstandigheden van de overledene.”).